

eul_wid: qmm-dj

Γαληνὸς ὁ Περγαμηνός · Galen of Pergamon

On the Best Doctrine

Περὶ τῆς ἀρίστης διδασκαλίας

Period: Ῥωμαϊκή [Roman](#)
Dialect: Ἀττικίζουσα τεχνική [Atticizing Technical](#)
Domain: Ἱατρική [Medicine](#)
Format: Πραγματεία [Treatise](#)

¹ τ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ. Τὴν εἰς ἑκάτερα ἐπιχείρησιν ἀρίστην εἶναι διδασκαλίαν ὁ Φαβωρίνος φησιν.

¹ 40 Ὀνομάζουσι δ' οὕτως οἱ Ἀκαδημαῖκοι καθ' ἣν τοῖς ἀντικειμένοις συναγορεύουσιν. Οἱ μὲν οὖν παλαιότεροι τελευτᾶν αὐτὴν εἰς ἐποχὴν ὑπολαμβάνουσιν, ἐποχὴν καλοῦντες τὴν ὡς ἂν εἴποι τις ἀοριστίαν, ὅπερ ἐστὶ περὶ μηδενὸς πράγματος ὀρίσασθαι μηδ' ἀποφήνασθαι βεβαίως. οἱ νεώτεροι δ'—οὐ γὰρ μόνος ὁ Φαβωρίνος—ἐνίστε μὲν εἰς τοσοῦτον προάγουσι τὴν ἐποχὴν, ὡς μηδὲ τὸν ἥλιον ὁμολογεῖν εἶναι καταληπτόν, ἐνίστε δ' εἰς τοσοῦτον τὴν κρίσιν, ὡς καὶ τοῖς μαθηταῖς ἐπιτρέπειν αὐτὴν ἄνευ τοῦ διδαχθῆναι πρότερον ἐπιστημονικὸν κριτήριον. ^[5]

¹ 41 οὐδὲ γὰρ ἄλλο τί ἐστίν, ὃ Φαβωρίνος εἴρηκεν ἐν τῷ 'Περὶ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς διαθέσεως', ὃ 'Πλούταρχος' ἐπιγράφεται. λέγει δὲ ταῦτόν ἐν τῷ 'Πρὸς Ἐπίκτητον', ἐν ᾧ δηθὲν ἐστίν Ὀνήσιμος ὁ Πλουτάρχου δοῦλος Ἐπικτήτῳ διαλεγόμενος. καὶ μέντοι κἀν τῷ μετὰ ταῦτα γραφέντι βιβλίῳ, τῷ 'Ἀλκιβιάδῃ' τοὺς Ἀκαδημαϊκοὺς ἐπαινεῖ συναγορεύοντας μὲν ἑκατέρω τῶν ἀντικειμένων ἀλλήλοις λόγων, ἐπιτρέποντας δὲ τοῖς μαθηταῖς αἰρεῖσθαι τοὺς ἀληθεστέρους. Ἀλλ' ἐν τούτῳ μὲν εἴρηκε πιθανὸν ἑαυτῷ φαίνεσθαι, μηδὲν εἶναι καταληπτόν, ἐν δὲ τῷ Πλουτάρχῳ συγχωρεῖν ἔοικεν εἶναί τι βεβαίως γνωστόν—ἄμεινον γὰρ οὕτως ὀνομάζειν τὸ καταληπτὸν ἀποχωροῦντας ὀνόματος στωικοῦ—. Καὶ ἔγωγ' ἐθαύμαζον νῆ τοὺς θεοὺς, ὅπως ὁ Φαβωρίνος εἰς τὴν τῶν Ἀττικῶν φωνὴν εἰωθὼς μεταλαμβάνειν ἕκαστα τῶν ὀνομάτων οὐ παύεται λέγων οὔτε τὸ καταληπτὸν οὔτε τὴν κατάληψιν οὔτε τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν οὔτε τὰ τούτοις ἀντικείμενα, οἷον στερητικῶς λεγόμενα || τὴν ἀκατάληπτον φαντασίαν ἢ τὴν ἀκαταληψίαν. ^[20]

¹ 42 Αὐτὸς δὲ καὶ τρία βιβλία γράψας, ἐν μὲν πρὸς Ἀδριανόν, ἕτερον δὲ πρὸς Δρῦσωνα καὶ τρίτον πρὸς Ἀρίσταρχον, ἅπαντα 'Περὶ τῆς καταληπτικῆς φαντασίας' ἐπέγραψε, καὶ καθ' ὅλα γ' αὐτὰ γενναίως ἀγωνίζεται πειρώμενος ἐπιδεικνύναι τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν ἀνύπαρκτον. Ἐγὼ δ' οὐτ' ἄλλο τι τὸ καταληπτὸν ἡγοῦμαι σημαίνειν παρὰ τὸ βεβαίως γνωστόν οὔτ' ἄλλο τι τὸ καταλαμβάνεσθαι τοῦ βεβαίως γινώσκειν, ἀνάλογον δ' αὐτοῖς λέγεσθαι τὴν τε κατάληψιν καὶ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν. Ἐπειδὴ γὰρ ἔνια μὲν οἰόμεθα βλέπειν ἢ ἀκούειν ἢ ὅλως αἰσθάνεσθαι, καθάπερ ἐν ὀνείροις καὶ μανίαις, ἔνια δ' οὐκ οἰόμεθα μόνον ἀλλὰ καὶ κατ' ἀλήθειαν ὁρῶμεν ἢ ὅλως αἰσθανόμεθα, ταυτὶ μὲν τὰ δεύτερα πάντες ἄνθρωποι πλὴν

Ἀκαδημαϊκῶν τε καὶ Πυρρωνείων εἰς βεβαίαν γινώσιν ἥκειν νομίζουσιν, ἃ δ' ὄναρ ἢ
παραπαιόντων ἢ ψυχὴ φαντάζεται, ψευδὴ πάνθ' ὑπάρχειν. ^[15]

1 43 Εἰ μὲν δὴ || συγχωροῦσιν αὐτὸ τοῦθ' οὕτως ἔχειν, ἐξαλειψάτωσαν ἐν οἷς γράφουσι, μήτε τοῦ
μαινομένου τὸν σωφρονοῦντα μήτε τοῦ νοσοῦντος τὸν ὑγιαίνοντα μήτε τοῦ κοιμωμένου τὸν
ἐγρηγορότα πιστότερον ὑπάρχειν εἰς τὴν τῶν πραγμάτων γινώσιν. εἰ δ' οὐδὲν μᾶλλον ἐκείνοις
ἐστὶν αὐτὰ ἢ τοῖς ἐναντίως διακειμένοις γνωστά, συγκέχυται μὲν δήπου τὰ τῆς ἀληθείας
κριτήρια· οὗτ' αὐτὸς ὁ διδάσκαλος ὁ Ἀκαδημαϊκὸς οὐθ' ὁ μαθητὴς αὐτοῦ δυνήσεται κρῖναι τοὺς
εἰς ἑκάτερα [τῶν ἀντικειμένων] εἰρημένους λόγους. [ἔτι δ' οὐ δεησόμεθα τὴν ἀρχὴν ἡμεῖς
τοιούτων διδασκάλων, δυνάμενοί γε καὶ αὐτοὶ τὰ γεγραμμένα τοῖς ἀπὸ τῶν αἰρέσεων
ἀντιδιηρημένων ἀναγινώσκειν καὶ οὐδὲν ἦττον τῶν Ἀκαδημαϊκῶν εἰδέναι, ἐὰν ἀσαφὲς
αὐτῶν τι ᾖ, τὸ μὲν παρὰ [τῷ Χρυσίππῳ] τοῖς Στωικοῖς διδασκάλοις, [ἀσφαλέστερον ὀνομάζειν
ἐστὶ] τὸ δὲ παρὰ [Θεοφράστῳ καὶ Ἀριστοτέλει] τοῖς Περιπατητικοῖς. οὕτω δὲ καπὶ τῶν ἄλλων,
ὥστ' οὐδὲν ἂν τι λείποιτο πρὸς διδασκαλίαν τοῖς Ἀκαδημαϊκοῖς, ὅσον ἐπὶ τῷ Φαβωρίνου
λόγῳ.] Τοῖς μὲν γὰρ πρεσβυτέροις αὐτὸ δὴ τοῦτ' ἦν δίδαγμα, τὸ μηδὲν εἶναι κριτήριον
ἀνθρώπῳ δεδομένον ὑπὸ τῆς φύσεως, || ὃ παραβάλλων ἕκαστον τῶν ὄντων ἀκριβῶς
διαγνώσεται. ^[20]

1 44 διὸ μηδ' ἀποφήνασθαι περὶ μηδενὸς ἡξίου ἀλλὰ περὶ πάντων ἐπέχειν. [ἀλλ' εἰ δὴ τοῖς
φυσικοῖς κριτηρίοις αἴσθησιν ἱκανῶς συγχωρήσουσιν ἡμῖν, οὐδὲν ἔτι δεησόμεθα τῆς εἰς
ἑκάτερα ἐπιχειρήσεως, ἀλλ' ἐτέρας τινὸς παιδεύσεως μᾶλλον, οἷαν τοὺς τεχνίτας παρέχοντας
〈ὁρῶμεν〉 τοῖς μαθηταῖς, εὐθέως κατὰ τὸ λογίζεσθαι τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν
ψηφίζειν. τοῦτο δ' ἔστι τὸ ἐπιστῆναι τῷ γυμναζομένῳ καὶ τούτοις προσέχειν τὸν νοῦν, ἐν οἷς
σφάλλεται καὶ ταῦτα ἐπανορθοῦσθαι μόνα. παραπλησίως δὲ καὶ ὁ παιδοτρίβης ἐπανορθοῦται
τὰ τῶν παλαιόντων ἀμαρτήματα καὶ ὁ γραμματικὸς καὶ ὁ ῥήτωρ καὶ ὁ γεωμέτρης καὶ ὁ
μουσικὸς οὕτω διδάσκουσιν, οὐ διασεύοντες οὐδὲ σαλεύοντες τῶν μαθητῶν ἢν ἔχουσι πίστιν
ἐπὶ τοῖς φυσικοῖς κριτηρίοις, ἀλλ' ἐφεστῶτες αὐτοῖς γυμναζομένοις ἄχρι περ ἂν ἀναμαρτήτους
αὐτοὺς ἀποδείξωσιν ἐν ταῖς κατὰ μέρος ἐνεργείαις, ἀλλ' οὐχὶ τὴν ἐποχὴν εἰσάγοντες. [οὗτοι
γὰρ εἰσιν οἱ καὶ ταῖς ἐναργέσιν αἰσθήσεσιν ἀπιστεῖν ἀνατιθέντες ἢ τῶν ὑπὸ || του βεβαίως
γινγνωσκομένων καταφρονεῖν]]. ^[15]

1 45 Ὁ γοῦν Καρνεάδης οὐδὲ τοῦτ' αὖ πάντων ἐναργεστάτῳ συγχωρεῖ πιστεύειν, ὅτι τὰ ταῦτ' ἴσα
μεγέθη καὶ ἀλλήλοις ἴσα γίνονται. Καὶ μὲν οὖν λόγους, οἷς ἐπιχειρεῖ καταλύειν ταῦτα καὶ ἄλλα
πάμπολλα τῶν ἐναργῶς τ' εἶναι σοὶ φαινομένων καὶ πιστευομένων, ἔτι καὶ εἰς τόδε
σωζομένους ἔχομεν. ἀπόκεινται γὰρ ἐν γράμμασιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ θησαυρισθέντες. αἱ
λύσεις δ' οὐθ' ὑπ' ἐκείνων οὐθ' ὑπ' ἄλλου τινὸς εὗρηται τῶν μετ' αὐτὸν Ἀκαδημαϊκῶν. Ἀλλ'
οὖν, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, τοῦτο γοῦν ἐδήλωσε μόνον, ὅτι σοφίσματ' εἰσὶν οἱ λόγοι πάντες οὗτοι,
καὶ ζητητέον τὴν λύσιν αὐτῶν ὑμῖν, ὧς μαθηταί. μοχθηρὸν μὲν γὰρ τοῦτο, δικαιότερον δ' ὅμως
οὐ πεποιήκασιν οἱ γράψαντες μὲν αὐτούς, μὴ δηλώσαντες δ' ὑμῖν, ὅποιοί τινές εἰσιν. Ἡδέως ἂν
ἡρόμην, εἰ παρῇν ὁ Φαβωρίνος, ἃρά γε κελεύει με πείθεσθαι τούτοις ἅπασιν τοῖς λόγοις ἢ
σκοπεῖσθαι, πότερον ἀληθεῖς εἰσιν ἢ ψευδεῖς; εἰ γὰρ δὴ || σκοπεῖσθαι συνεχώρησεν, ἡρόμην ἂν
ἐπὶ τῷδε πάντως, εἰ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει διακρίνειν ἀληθεῖς λόγους ψευδῶν ἢ εἰ
μέθοδός ἐστι τῆς ἐκατέρων γνώσεως; εἰ μὲν γὰρ φύσει, πῶς οὐχ ὁμολογοῦμεν ἀλλήλοις
ἅπαντες οὐδ' ὡσαύτως ἀποφαινόμεθα περὶ τῶν αὐτῶν; εἰ δὲ μέθοδός τις ἐστίν, αὐτὴν πρότερον
ἂν μαθεῖν ἐδεήθη. ^[5]

1 46 [ἐξῆς δ' ἐπιστατοῦντας αὐτοὺς γυμνάσασθαι πολυειδῶς ἐπὶ πραγμάτων πλειόνων ὥσπερ τοὺς
παλαίειν μανθάνοντας ἢ σκυτοτομεῖν ἢ οἰκοδομεῖν ἢ ναυπηγεῖν ἢ ῥητορεύειν ἢ
ἀναγινώσκειν ἢ γράφειν ἢ ὅλως ὅτιοῦν ἐνεργεῖν κατὰ τέχνην.] Εἰ μὲν οὖν ἔγραψέ τις τῶν

Ἀκαδημαϊκῶν, οἷον μὲν τι χρῆμά ἐστιν ἀπόδειξις, οἷον δὲ σόφισμα καὶ ὡς χρὴ διαγιγνώσκειν αὐτὰ [καὶ ὡς χρὴ γυμνάζεσθαι κατ' αὐτά], προσηκόντως ὁ Φαβωρίνος ἐπιτρέπει τὴν κρίσιν τοῖς εἰς ἑκάτερα ἐπιχειρουμένοις τῶν μαθητῶν. [πλὴν ὅτι περιττόν ἐστιν, εἰ διδάσκει ὁ Ἀκαδημαϊκὸς ἕκαστον τῶν εἰρημένων, ἐχόντων δὴ ἡμῶν τοὺς ἰδίους τῶν δογμάτων διδασκάλους.] Εἰ δ' οὐκ ἔγραψέ τις || ὑπὲρ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν [οὐτ' ἐγύμνασεν], ὁμοίον τι ποιεῖ τέκτονι κελεύοντι τῷ μαθητῇ μετρησαί τε καὶ στήσαι καὶ ἀποτεῖναι καὶ κύκλον γράψαι χωρὶς τοῦ πῆχυν δοῦναι καὶ ζυγὸν καὶ κανόνα καὶ καρκίνον. ^[5]

- 1 47 [ἀλλ' ἴσως φησὶ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ δόγμασι. μὴ τοίνυν ἔτι προσποιοῦ γινώσκειν τι μηδ' ἀποφάναι μηδ' ἀποδιδρασκε τὴν ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων Ἀκαδημαϊκῶν εἰσαγομένην ἐποχὴν, μηδὲ σεμνύνου γραμματικοῦ ποιῶν ἔργον, ἅπερ εἰρήκασιν οἱ πρόσθεν ἐκμεμελετηκώς. ὅτι δ' αὐτῶν ὑγιὲς ἐστὶν οὐδέν, εὐδηλον ἐννόω. οὐδὲ γὰρ διδασκάλου τό γε τοιοῦτόν ἐστιν ἀλλ' ἀδολεσχία τις ἢ λῆρος.] Πόθεν οὖν ἐλπίς ὑπολείπεται τῆς τῶν ἀληθῶν εὐρέσεως; ᾧ γὰρ οὐδὲν ὑπάρχει κριτήριον ἀληθῶν καὶ ψευδῶν, ἀνέλπιστος ἢ γνῶσις αὐτῶν. [ἐγχείρησον δὲ διδάξαι μόνον σοφιστὰς μηδὲν ἡμῖν ὑπάρχειν κριτήριον σύμφυτον, ὥστε γε μετὰ τοῦτο τολμηρῶς ἡμῖν μέντοι ἴσως φᾶσιν, αἴσθησίν τε καὶ νόησιν ἐναργῆ κριτήρια τοῦ ἀληθοῦς εἶναι συγχωρήσειεν ἂν τις ἐν λογικαῖς || κυλινδεῖσθαι βουλόμενος ἐλπίσι ματαίαις. ^[20]
- 1 48] Ὅσοι δ' ἀνηρήκασιν ὅλην τὴν ἐλπίδα, καθάπερ ἐκεῖνος, μάτην ἐφλυάρουν. Εὐδηλος οὖν ἐστὶν ὁ Φαβωρίνος αἰδούμενος μὲν ἀνατρέπειν πάντα καὶ ἀγνοεῖν ὑπάρχον ὁμολογεῖν, ὃ δὴθεν ὑπάρχειν οἱ πρόσθεν ἔλεγον Ἀκαδημαϊκοὶ τε καὶ Πυρρώνειοι, προσποιοῦμενος δ' ἐπιτρέπειν τὴν κρίσιν τοῖς μαθηταῖς, ἣν οὐδ' ἑαυτοῖς ἐπέτρεψαν οἱ πρὸ αὐτοῦ. Ὅτι μὲν οὖν ἡ τοιαύτη διδασκαλία τῶν μανθανόντων ὀτιοῦν, οἷαν ἐννοεῖται Φαβωρίνος, οὐ μόνον οὐκ ἔστιν ἀρίστη τῶν ἄλλων, ἀλλ' οὐδὲ διδασκαλία, τὴν ἀρχὴν ἐναργῶς οἶμαι δεδιδάχθαι· οἷας δ' οἱ λοιποὶ πάντες, διδασκαλῖαι μὲν εἰσιν, εἰ δ' ἄρισται, σκοπῶμεν, ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τῶν αὐτῶν αὐθις ἀρξάμενοι. φαίνεται γὰρ ἡμῖν ἐναργῶς τοῦτο, κἂν ὅτι μάλιστ' αὐτοῖς ἄπιστον ἐργάζεσθαι σπουδάζωσιν οἱ σοφισταί, εἶναι κριτήριον φυσικόν. ὁ μὲν γὰρ καρκίνος γράφει τὸν κύκλον, ὁ δὲ πῆχυς διακρίνει τὰ μήκη καθάπερ τὸ ζυγὸν τὰ βάρη. ^[15]
- 1 49 Ταῦτα δ' αὐτὸς κατεσκεύασεν || ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῶν φυσικῶν ὀργάνων τε καὶ κριτηρίων ὀρμώμενος, ὧν ἀπωτέρω κριτήριον οὔτε πρεσβύτερον οὔτε σεμνότερον ἔχομεν. Δεῖ τοίνυν ἐντεῦθεν ἄρχεσθαι. λέγει γὰρ πάλιν ὁ νοῦς, ὡς πιστεῦσαι μὲν ἢ ἀπιστῆσαι τῷ φυσικῷ κριτηρίῳ δυνατόν ἡμῖν ἐστι, κρῖναι δ' οὐ δυνατόν αὐτὸ δι' ἑτέρου τινός. ᾧ γὰρ κρίνεται τᾶλλα πάντα, πῶς ἂν τοῦτο πρὸς ἄλλου κριθείη; Πίστευε οὖν, εἰ βούλει, τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐναργῶς ὀρῶσι καὶ τῇ γλῶττι γενομένη, τουτὶ μὲν μῆλον εἶναι, τουτὶ δὲ σῦκον, ἢ μὴ πίστευε. [πείσομαι ὁ βούλει ποιεῖν ἐφ' ἡμῖν.] εἰ μέντοι σπεύδεις διαλέγεσθαι μοι [μὴ πιστεύοντος δὲ ὡς παρὰ φύσιν ἔχοντος ἀφίσταμαι] κείσθω πρότερον ἀπιστεῖν σε, μηδὲν ἔλπιζε μαθήσεσθαι παρ' ἐμοῦ. τοῦτο γὰρ ἄρτι πέπαυμαι λέγων· ὑποκείσθω δέ σε πιστεύειν, ἐλπίζειν ἔσται μαθήσεσθαι παρ' ἐμοῦ. Κρίνω δ' ἐγὼ τὰ μὲν αἰσθητὰ τοῖς ἐναργῶς αἰσθήσει φαινομένοις, τὰ δὲ νοητὰ τοῖς ἐναργῶς νοουμένοις. Ἐπεὶ δ' ἐκ τῶν φυσικῶν κριτηρίων αἱ τέχναι πᾶσαι κατασκευάζουσιν ὄργανά τε || καὶ κριτήρια τεχνικά, δι' ὧν τὰ μὲν αὐταὶ συντιθέασιν, τὰ δ' ὑφ' ἑτέρων συγκείμενα κρίνουσι, καὶ γὰρ διδάξω ὅλως ὄργανά τε καὶ κριτήρια, τὰ μὲν, οἷς κατασκευάσεις τοὺς ἀληθεῖς λόγους, τὰ δ', οἷς τοὺς ὑφ' ἑτέρων γεγονότας κρινεῖς. ^[5]
- 1 50 ἔχει γὰρ οὕτω τὸ πᾶν· εἰ μὲν ἐξ ἑαυτοῦ τι φαίνεται πρὸς αἴσθησιν ἢ νόησιν ἐναργῶς, οὐ χρήζει τοῦτο ζητήσεως, εἰ δὲ μή τι τοιοῦτον ὑπάρχει, τῆς ἐξ ἑτέρου γε προσδεῖται γνώσεως. Ἐγὼ μὲν ἐπαγγέλλομαι σοὶ διδάξειν ἔνια μὲν τοῖς κατὰ τὰς τέχνας ὀργάνοις ἀνάλογα, ἐξ ὧν εὐρήσεις τὸ ζητούμενον, ἔνια δὲ τοῖς κριτηρίοις, ἐξ ὧν τὸ δοκοῦν εὐρήσθαι κρινεῖς. ἐπειδὴν δὲ μάθῃς ταῦτ',

ἐπὶ πολλῶν παραδειγμάτων γυμνάσω σε ταχέως θ' ἅμα καὶ ἀκριβῶς εὐρίσκειν καὶ κρίνειν τὸ ζητούμενον, ὥστ' οὔτε βιβλίου δεήσῃ τινὸς ἔτι ἤδη πρὸς τὴν τῶν ἀληθῶν εὕρεσιν οὔτε διδασκαλίας ἐτέρας, εὐθὺς δὲ δήπου καὶ τοὺς ἄλλοι τι λέγοντας ὧν εὗρες ἐτοιμῶς γνωριεῖς. ὥσπερ γὰρ ὁ τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν γινώσκων μίαν οὖσαν οὐ δεῖται δι||δασκαλίας ἐτέρας εἰς ἔλεγχον τῶν πεπλανημένων, οὕτως ὁ τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τῆς ἀποδείξεως ἐκμαθὼν εὐθὺς ἅμα ταύτῃ καὶ τὰς πεπλανημένων γνωρίζει. ^[15]

1 51 Φαβωρίνος δέ μοι δοκεῖ παραπλήσιόν τι ποιεῖν τῷ φάσκοντι τυφλὸν σε εἶναι, δύνασθαι δὲ κρίναι, πότερος ἡμῶν ἐστὶ ῥυπαρώτερος ἢ λευκότερος, οὐκ ἐννοῶν, ὅτι τῷ μέλλοντι τὰ τοιαῦτα κρίνειν ὑπάρχειν χρή πρότερον ὄψιν. οὐ μὴν οὐδὲ διαφέρει πρὸς τὴν κρίσιν ἢ μὴδ' ὅλως ἔχειν ὄψιν ἢ ἔχοντα μὴ πιστεύειν αὐτῇ. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅσα νῶ κρίνομεν [ὅποῖόν ἐστὶ τι, καὶ ὅτι τὰ τῷ αὐτῷ ἴσα καὶ ἀλλήλοις ἴσα ὑπάρχει] καθάπερ τοῖς ὄνοις οὐκ ἄν τις ἐπιτρέψειεν, ὅτι μὴδ' ὅλως ἔχουσι νοῦν, οὕτως οὐδὲ τοῖς ἀνθρώποις, εἰ μὴδ' οὗτοι πιστὸν ἔχουσι τὸν νοῦν· οὐδὲν γὰρ διαφέρει πρὸς τὴν τῶν κρινομένων πίστιν, ἢ μὴδ' ὅλως ἔχειν τι κριτήριον ἢ λαβόντα μὴ πιστεύειν αὐτῷ. Γελοῖος οὖν ἐστὶν ὁ Φαβωρίνος ἐπιτρέπων κρίνειν τοῖς μαθηταῖς ἄνευ τοῦ συγχωρῆσαι τὴν πίστιν τοῖς κριτηρίοις. εἰ γὰρ οὐδὲν ἐστὶν ἐναργὲς τῷ νῶ || ἢ πιστὸν ἐξ ἑαυτοῦ, διέφθαρται πάντων ἡ κρίσις. ^[20]

1 52 εἰ δ' ἔστι μὲν οἷός περ ὀφθαλμὸς ἐν σώματι, τοιοῦτος ἐν ψυχῇ νοῦς, οὐ μὴν ἅπασί γ' ὁμοίως ὀξύς, ἐγχωρεῖ, καθάπερ ὁ βλέπων ὀξύτερον ἐπάγει πρὸς τὸ θέαμα τὸν ἀμβλύτερον ὁρῶντα, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κάπὶ τῶν νοημάτων ὑπὸ τῶν φθασάντων ἰδεῖν ἐναργῶς τὸ νοητὸν ἐπάγεσθαι πρὸς τὴν θέασιν αὐτοῦ τὸν ἀμβλύτερον. καὶ τοῦτ' ἐστὶν ὁ διδάσκαλος, ὡς ὁ Πλάτων τέ φησι καγὼ πείθομαι. καὶ γέγραπται γέ μοι περὶ τούτων ἐπὶ πλέον ἐν τῇ 'Περὶ ἀποδείξεως' πραγματείᾳ. [ὅτι τοιαύτη τις οὖσα ἦν πρὸς τὴν νόησιν ἐναργῇ ἢ διδασκαλίᾳ.] γέγραπται δὲ καὶ ὅπως ἂν τις ὁρμώμενος ἀπὸ τῶν ἐν ἐκάστῳ στοιχείων καὶ ἀρχῶν ἀποδεικνύοι κάλλιστα πᾶν, ὅσον ἀποδειχθῆναι δυνατόν, οὐχ ὡς ὁ θαυμαστὸς Φαβωρίνος, ὃς ἐν ὅλον γράψας βιβλίον, ἐν ᾧ δείκνυσι, μὴδὲ τὸν ἥλιον εἶναι καταληπτόν, ὡς ἐπιλήσμοσιν ἡμῖν ἐτέρωθι διαλέγεται συγχωρεῖ τέ τι βεβαίως εἶναι γνωστὸν καὶ τοῦτ' ἐπιτρέπει αἰρεῖσθαι τοῖς μαθηταῖς. ^[15]